

якими дрібними і непомітними можуть видатись такі зміни, їхній сукупний ефект на всіх рівнях застосування законів не варто недооцінювати. Треба тільки сприяти цьому.

Список використаних джерел:

1. Законотворчість: Практичні аспекти впровадження принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в діяльність Верховної Ради України/ Програма сприяння Парламенту II: Програма розвитку законотворчої політики. – К. : Москаленко О. М. ФОП, 2010. – 180 с.

2. Основи гендерної рівності: навчально-методичний посібник для суддів / Т. І. Фулей. – К.: Тютюкін, 2010. – 240 с.

3. Рабажаева М.В. Андроцентризм / М. В. Рабажаева // Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / Региональная общественная организация «Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты». М.: Информация XXI век, 2002. — 256 с. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.owl.ru/gender/003.htm>

*Ступак Сергій Романович, слухач магістратури
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Алексєєнко Ірина Вікторівна, д.п.н., проф.*

ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В МІЖНАРОДНОМУ ТА ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

У частині першій ст. 8 Конституції України встановлено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Верховенство права це фундаментальний принцип правової держави а тому він повинен не тільки міститися в Конституції а й застосовуватися в діяльності апарату державної влади, в державному та суспільному житті, при правосудді. Однак в Конституції не наводиться поняття зазначеного принципу, а тому виникає необхідність тлумачення конституційного принципу верховенства права та встановлення його складових елементів.

Термін «верховенство права» уперше в юридичний обіг запровадив у ХІХ столітті англійський правознавець, професор Оксфордського університету А. Дайсі у праці «Вступ до вивчення конституційного права» (1885 р.) [1, 12], хоча перші ідеї, що лягли в основу даної правової доктрини, були висвітлені ще в античні часи, мислителями того часу, а вже в створенні доктрини «верховенства права» слід виділити таких мислителів, як Б. Спіноза, Г. Гроцій, Дж. Локк, Т. Гоббс, Ш. Л. Монтеск'є, І. Кант та ін.

З моменту прийняття конституції України і до сьогодні не має офіційного тлумачення принципу верховенства права, так як і не має однозначного розуміння даного принципу. Це пояснюється тим що зміст даного принципу (панування права у суспільстві) доктринально розглядається категорично різними школами права. Взагалі, специфіка становлення принципу верховенства у в кожній країні залежить від особливостей науково-культурного

розвитку, у тому числі і розвитку національної правової культури, утвердження цього принципу можливе за рахунок послідовного дотримання цілого ряду умов.

Також слід зазначити, що одною із проблем що заважає як розуміння так і розгляд даного принципу є отримана Україною у спадщину радянська правова система, в основу якої було покладено правовий формалізм та позитивізм, а принцип верховенство права ототожнювався з принципом верховенства нормативно-правових актів держави(принцип верховенство закону). А правова норма(норма права) розглядалася як загальнообов'язкове, формально визначене правило поведінки, встановлене чи санкціоноване державою з метою регулювання суспільних відносин, що забезпечується примусовою силою держави.

З цієї перспективи правильне розуміння ст. 8 Конституції України є визначальним. Тому визнання принципу верховенства права в Україні є одним із пріоритетних але досить складних завдань. Завдяки визнанню та дії цього принципу право вже не буде ототожнене лише з сукупністю нормативно-правових актів, а буде розглядатися як явище, яке безпосередньо пов'язане такими цінностями природного права, як справедливість, розумність, рівність, необхідність тощо.

Характеризуючи принцип верховенства права можна сказати, що у правовій системі він повинен відповідати за справедливість, особливо у сфері правозастосування (правосуддя), оскільки метою правового регулювання у суспільстві є досягнення справедливості не тільки абстрактно, а й з урахуванням конкретних життєвих обставин. Бувають випадки коли справедливість неможливо гарантувати лише шляхом застосування формальних правових приписів (норм права), оскільки посилений режим законності (так звана диктатура закону) завжди веде до встановлення авторитарного режиму.

Отже, застосування принципу верховенства права відбувається у тих випадках, коли необхідно відійти від вузького розуміння вимог формального нормативного припису з метою захисту справедливості, або прийняти рішення всупереч цим вимогам.

Дія принципу верховенства права має на меті встановлення певних меж діяльності держави в ім'я захисту прав людини, викорінення будь-якого свавілля. Власне, основоположні права та свободи людини визначають зміст і спрямованість розуміння верховенства права як доктрини, принципу та ідеалу.

Вперше в Україні законодавчо закріплену характеристику вимог принципу верховенства права подано у Рішенні Конституційного Суду України у справі про призначення судом більш м'якого покарання. Відповідно до розуміння Конституційного Суду Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо.

Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і

зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України.

Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість - одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. У сфері реалізації права справедливість проявляється, зокрема, у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення.

Справедливе застосування норм права - є передусім недискримінаційний підхід, неупередженість. Це означає не тільки те, що передбачений законом склад злочину та рамки покарання відповідатимуть один одному, а й те, що покарання має перебувати у справедливому співвідношенні із тяжкістю та обставинами скоєного і особою винного. Адекватність покарання ступеню тяжкості злочину впливає з принципу правової держави, із суті конституційних прав та свобод людини і громадянина, зокрема права на свободу, які не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України[2].

З огляду на це можна сказати, що розуміння принципу верховенства права досить змінилося. Вже майже не має в нашому законодавстві тих застарілих норм, що повністю чи в деякій мірі протирічили положенню ст. 8 Конституції України, а саме верховенству права. Це свідчить про те що правова культура, законодавство нашої країни розвивається, і розвивається в кращу сторону. Хоча для того щоб такий принцип був визнаний і дійсно працював потрібно не тільки його законодавчо закріпити, а й створити дієвий механізм регулювання даного принципу, тому що без такого механізму даний принцип буде існувати лише на папері.

Список використаної літератури

1. Dicey A. V. Introduction to the study of the law of the constitution, 3 ed. [Електронний ресурс] / A. V. Dicey. – London, 1889. – 463 p. – Режим доступу:<https://ia802701.us.archive.org/11/items/introductiontos04dicegoog/introductiontos04dicegoog.pdf>.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) / Конституційний Суд; Рішення, Окрема думка від 02.11.2004 № 15-рп/2004 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.